

Judás tragédiája az orthodox theológiában.

Az orthodox kereszténység theológiáját tanulmányozva — bármennyire képtelenségnek lássék is így első szóra — Judás rettenetes tragédiája rázta meg legjobban a lelkemet!

A mennyire ellenszenves, sőt ijesztően visszataszító a mi szabadelvű felfogásunk szerint egy *igazi* Judás: az emberiségnek élő, kipusztíthatatlan, örök alakja, a ki *szabadakarattól*, készakarva fojtja el magában az Istennek nemes adományait, hogy sokszor még a hagyományos 30 ezüst pénznel is kevesebbért árulja el az igazságot és szabadságot — annál szánandóbb alak előttem, az orthodoxia *bűnre praedestinált*, *isteni terr szerint megalakult* Judása, kinek szerencsétlen alakját — a theológiából kifolyó logika szerint — maga a Teremtő taszítja örök kárhözatra és megvetésre!!

Végig-végig futok gondolatban a kereszténység ős legendáján.

A megváltás mysteriumának gondolata megszületik; az „áldozat bárány“ abból a czélből küldetik a földre, hogy az emberek bűneiért *megölessék*; tehát az *áruónak*, az isteni tragédia legfontosabb személyének, jóformán *végrehajtójának* is *okretetlenül* isteni gondolat és kéz által kell előállania!

A két praedestinált fő-alak tehát előttünk áll. De nézzük a két tragédia közötti óriási különbséget! Az egyik alak bírja a teljes rokonszenvet (bár a praedestinált áldozat is inkább csak szánalmat, mint rajongó bámulatot szülhet) s mint valódi drámai alak emelkedik ki a másik mellől. A megaláztatásért, méltatlan szenvedésért és keresztre feszítésért, tehát a *megráltó munkáért* megkapja a jogos elégtételt, úgy a mennyben, mint a földön; övé a megváltás dicsősége; eszméjét átveszi egy egész világ és a jászolban született egyszerű alak előtt még a fejedelmek is meghajolnak! (Bár e tény fenséges szépsége tulajdonképpen csak az unitarismus *ember* Jézusánál érvényesülhet igazán!) De hol marad a megváltás mysteriumában szereplő *második nagy alaknak* logikus, theologiai végkidolgozása?!

Unitarius világtításban látva a dolgokat, el lehet ejteni az áruló alakot, ki — mint már említettem — szabadakaratból, önként követte el a megvetésre méltó cselekedetet és ha az unitarismus nem volna a szeretet és humanitás szent vallása, akár a rettenetes örök-kárhozat tanát is mellé állíthatná! Hanem a *tehetetlen* báb, az árulás aljas munkájára *rákényszerített* és mégis *örök megvetéssel* sújtott szerencsétlen alak, mintha a theológiából is kegyelemért kiáltana!

Meglehet, hogy a theologia sem úgy érti Judás tragédiáját, mint a hogy Várady Antal hatalmas költeménye festi azt elénk, mely szerint nemcsak az ég, de még a pokol is kidobja magából a vándor-lelket, hogy visszautasítsa azt e sártekére: a földre, mint a „Judások örök hazájára“ — s megengedi, hogy a „Krisztus véérért“ a bolyongó lélek is egykor nyugalmat nyerhessen; de vajjon a *megváltás munkáját elősegítő, isteni ter* által előállt bűnös számára is lehetséges volna a *megbocsátás* eszméjét kilátásba helyezni?! Vajjon e gondolat nem fonákabb-e és még cynikusabb ez esetben, mint az örökkárhozat rettenetes eszméje?! Különösen ha arra gondolunk, hogy e megoldhatatlan, sötét probléma az *igazság és világosság evangéliumának* történetében szerepel s hogy az egész *mysterium az igazság, irgalom és kegyelem* szelid Istenét kívánja felállítani, az ó testamentum absolutistikus Istenével szemben.

Az én szerény nézetem szerint *ennek az egy alaknak* a megbolygatása, apróra való szétbontozolása, *magával döntené az összes vele kapcsolatos orthodox dogmákat* és tételeket, a praedestinatio tarthatatlan tanával együtt, hogy a szétzúzott burokból napvilágra jöjjön a kézzelfoghatóan egyszerű és tiszta theologia.

Ezáltal mintha némi elégtételt is nyújtanánk az evangélium eddigi, szomoruan sötét alakjának: szerepet nyújtva számára is a *világosságért romboló* közös, szent munkában, — mely maga is isteni kegyelem!

PERCZELNÉ, KOZMA FLÓRA.

G y ö n g y m o n d a t o k.

(Ujkori íróktól)

I m a.

Az ember tehetetlenségében találta fel az imádságot. Megrettenésében folyamodik segélyért, félelmében keres oltalmat. A szorongattatás annyi, mint tanács a könyörgésre. Az imádság roppant lélekerő, mely magát az Ismeretlent is lefegyverzi. E lefegyverzés lehetősége maga egy vigasz.

Hugo Victor.

Balga szívűek vagyunk: gyakran kárunkat kérjük, mit Isten javunkra tagad meg; s kárba ment imánk hasznunkra válik.

Shakespere.

Van, a ki az imákat meghallgatja az égben, melyek nem tetszenek a földi isteneknek ide alant.

Jókai.

Az ima nem találmány, az az első sóhajtással született, a szív első örömeivel vagy bánatával.

Lamartine.

Az imának az a sajátága van, hogy a lélek legfelségesebb tehetéseit működésbe hozza. A keresztény imája — minden mások imája között — megrezgeti az értelem és erkölcsiség húrjait.

Sand György.

Az ima segít, de nem egyedül; hozzá kell járulni a szorgalomnak is.

Zachariü.

Ki teremti az Istent? nem az, a ki aranyból, vagy márványból Istent alakít, hanem a ki őt imádja.

Hobbez.

I n d u l a t.

Az emberek legbiztosabban kormányozhatók hajlamaiknál fogva. Több legyet foghatunk csukros vízzel, mint eezettel.

Smiles.

Tíz közt kilenez indulatnak
S lánggra lobbant kívánatnak
Nem szívonzás szülője, —
Alkalom a szerzője.

Kisfaludi Sándor.

Soká dörzsölve asszufa is gyúlad;

Hamarább emél az emberi indulat.

Arany János.